

بررسی دلایل و انگیزه های حضور فارغ التحصیلان رشته های غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی، از دیدگاه اساتید

مجید جلالی فراهانی^۱، ابراهیم علی دوست قهفرخی^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۹/۷، تاریخ تصویب: ۱۳۹۱/۱۲/۲۶

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، بررسی انگیزه ها، دلایل و تاثیر حضور فارغ التحصیلان رشته های غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی بود. این پژوهش توصیفی (از نوع پیمایشی) بود که به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری پژوهش اساتید دانشکده ها و گروه های تربیت بدنی دانشگاه های تهران در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ بودند که تعداد آنها برابر با حدود ۱۱۰ نفر برآورد شد. نمونه آماری پژوهش ۷۰ نفر از اساتید دانشگاه های تهران، تربیت مدرس، تربیت معلم، علامه طباطبایی و شهید بهشتی بودند که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. در نهایت و پس از جمع آوری پرسشنامه ها، تجزیه و تحلیل آماری پژوهش بر روی ۴۶ پرسشنامه انجام شد. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که با استفاده از روش های علمی روایی و اعتبار آنها تایید شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون های آماری تحلیل عاملی انجام شد و نشان داد اصلی ترین عامل در خصوص انتخاب گرایش تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد، علاقه مندی دانشجویان به آن گرایش تحصیلی است. پس از آن توصیه های اساتید و نیز علاقه مندی به یک استاد خاص دارای بیشترین اهمیت معرفی شدند. همچنین، سهولت قبولی در آزمون رشته تربیت بدنی و نیز سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا، از جمله مهمترین انگیزه های فارغ التحصیلان رشته های غیر تربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی بود. با توجه به اینکه حضور فارغ التحصیلان رشته های دیگر در آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و قبولی آنان در این رشته، مشکلاتی را به دنبال دارد؛ به دست اندر کاران و برنامه ریزان امر توصیه می شود، با بررسی تمامی جوانب شرایط را به نحوی به پیش ببرند که مصالح رشته تربیت بدنی به بهترین نحو ممکن لحاظ شده و شایسته ترین افراد از طریق آزمون کارشناسی ارشد، انتخاب شوند.

واژه های کلیدی:

انگیزه، دوره کارشناسی ارشد، تربیت بدنی، غیر تربیت بدنی

مقدمه

علاقه مندند دانشجویان و دانش آموختگان مقطع کارشناسی تربیت بدنی دانشگاه ها به ادامه تحصیل در این رشته، موجب شده تا همه ساله تعداد قابل توجهی در آزمون های ورودی کارشناسی ارشد دانشگاه های دولتی و نیز دانشگاه های آزاد اسلامی شرکت کنند. علاوه بر این همه ساله بسیاری از دانشجویان مقطع کارشناسی در سایر رشته های تحصیلی، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی را برای ادامه تحصیل خود انتخاب نموده و در آزمون کارشناسی ارشد این رشته شرکت می کنند. تاسیس دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی برای نخستین بار در سال تحصیلی ۵۴-۱۳۵۳ در دانشگاه تهران انجام شد که دانشجویان پذیرفته شده، در آن هنگام در دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران تحصیل می کردند (راهنمای دانشکده ورزش، ۱۳۵۴ و راهنمای دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۵).

در سال های اخیر (۱۳۸۸ و ۱۳۸۹)، تعداد افراد شرکت کننده برای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد، بیش از ۶۰۰۰ نفر بوده است. از طرف دیگر، تعداد دانشگاه هایی که به ایجاد دوره کارشناسی رشته تربیت بدنی علاقه مندند، در حال افزایش است و نیاز به نیروی انسانی متخصص برای تدریس دوره های فوق بیشتر احساس می شود. برخی دانشگاه ها نیز به داشتن دوره تحصیلات تکمیلی و به ویژه مقطع کارشناسی ارشد علاقه دارند و با داشتن مجوز از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در این مقطع در رشته تربیت بدنی دانشجویانی را پذیرفته اند و به آموزش آنان مشغولند.

یکی از مهمترین نکاتی که در سال های اخیر، رشد چشمگیری داشته است، افزایش آمار قبولی دانشجویان غیر تربیت بدنی در آزمون است که در صورت ادامه این روند به نظر می رسد سال به سال شانس دانشجویان مقطع کارشناسی تربیت بدنی (در حالی که همه ساله بر تعدادشان افزوده می شود) برای قبولی در آزمون کارشناسی ارشد کمتر شود. بنابراین، ضروری است تا پژوهشی در این زمینه انجام شود و به بررسی دلایل و پیامدهای این مسئله بپردازد.

همچنین، در بررسی شواهد و سوابق در مقطع کارشناسی ارشد، نشان می دهد که پذیرفته شدگان در این مقطع تحصیلی مشکلاتی دارند. گروهی از آنان با جدیت و با همان انگیزه قبلی که در آزمون ورودی شرکت کرده بودند به مطالعه دروس می پردازند. گروهی دیگر پس از پذیرفته شدن در رقابتی مشکل، به یکباره اهمیت موضوع را فراموش می کنند و بنا به عللی همچون تأهل، دوری راه، نداشتن فرصت مطالعه، غیبت در کلاس ها، نداشتن سوابق تحصیلی و غیره موفق به کسب نمرات متناسب در مقطع کارشناسی ارشد نمی شوند (تندنویس، ۱۳۸۰). با توجه به نیاز جامعه به نیروهای متخصص در مقاطع تحصیلی بالا و همچنین رقابت نزدیک داوطلبان ورود به این دوره ها، لازم می نمود

مطالعه ای در این زمینه صورت گیرد تا با جمع آوری اطلاعات دقیق تر، نسبت به برنامه ریزی برای انتخاب دانشجویانی با صلاحیت علمی و عملی برتر اقدام شود.

در مقطع کارشناسی ارشد، برنامه ریزی کلاس های درسی، معمولاً شامل دو روز اول و یا آخر هفته می شود و بقیه روزهای هفته در واقع جزء آموزش و تحصیل فعال به حساب نمی آید. بنابراین انتظاری که از دانشجویان کارشناسی ارشد در زمینه تحصیل می توان داشت، به یکباره از بین می رود. در این زمینه دو کار باید صورت گیرد: تجدید نظر در دروس و محتوای آنها و نیز در نحوه برنامه ریزی درسی در طول هفته برای دانشجویان و دیگر بررسی سوابق تحصیلی، ورزشی و شغلی دانشجویان پذیرفته شده به منظور روشن کردن وضع موجود دانشجویان و مطابقت دادن آن با شرایط مطلوب تر و احتمالاً تجدید نظر در نحوه انتخاب دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در دانشگاه های کشور (تندنویس، ۱۳۸۰).

بررسی های انجام شده نشان می دهد اگر چه در زمینه تحلیل سوابق فردی و ورزشی دانشجویان مقطع کارشناسی پژوهش های معدودی انجام شده ولی در مقطع کارشناسی ارشد پژوهش چندانی صورت نگرفته است و در واقع عدم وجود چنین اطلاعاتی انگیزه محققان در اجرای پژوهش فوق بوده است.

هادوی (۱۳۷۵)، وضعیت جسمانی و قابلیت داوطلبان ورود به دوره کارشناسی رشته تربیت بدنی را مورد مطالعه قرار داده است. میانگین سن بیشتر داوطلبان ۱۹ سال بوده است. پسران در تمامی گروه های سنی در استقامت عضلات شکم نسبت به دختران تفاوت چشمگیری دارند. در گروه سنی ۲۵ ساله ها، این اختلاف کاهش زیادی داشته است. محقق در بخش پیشنهادها اعلام می نماید که در انتخاب معیار های گزینش داوطلبان رشته تربیت بدنی، باید به دو نکته توجه نمود: الف) گزینش اختصاصی علاوه بر دنبال نمودن اهداف اصلی تربیت بدنی، باید هماهنگ با معیارهای کلی انتخاب دانشجویان کشور به وسیله سازمان سنجش باشد. ب) در گزینش افراد از معیارهایی استفاده شود که با محتوای دروس دوره تحصیلی و حرفه آینده داوطلبان در ارتباط مستقیم باشد.

تندنویس (۱۳۷۹)، در پژوهشی با عنوان «مطالعه توصیفی سوابق تحصیلی و ورزشی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور» گزارش کرد، ۶۴/۷ درصد کل دانشجویان دارای دیپلم تجربی و معدل دیپلم ۷۲ درصد پسران و ۱۲/۸ درصد دختران بین ۱۴ تا ۱۷ بود. میانگین معدل دیپلم دختران بیشتر از پسران بود. در مقطع کارشناسی معدل ۷۱/۴ درصد دختران و ۴۲/۶ درصد پسران بین ۱۶ تا ۱۷ و معدل کارشناسی حدود ۹۰ درصد پذیرفته شدگان کارشناسی ارشد بین ۱۴ تا ۱۷ بود. ۹۳/۵ درصد دانشجویان فارغ التحصیل رشته تربیت بدنی بوده اند. تنها ۵/۷ درصد پذیرفته شدگان از مقطع یک سال قبل بوده اند، ۴۰ درصد

وجود ندارد. ۲) کارشناسان ربان انگلیسی از کارشناسان دیگر رشته ها در آزمون کارشناسی ارشد کتابداری موفق تر بوده اند. ۳) اعضای هیئت علمی نسبت به برگزاری آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی و تناسب سئوالات نگرش مثبتی ندارند.

باقری (۱۳۸۴)، پژوهشی را جهت بررسی ویژگی های مورد نیاز برنامه های درسی آموزشی دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد کتاب داری و اطلاع رسانی، برای پرورش کتابداران کارآمد انجام داد. در بررسی سرفصل دروس، روش تدریس و شیوه های ارزیابی علمی دانشجویان که اکنون در دانشگاه ها به کار گرفته می شود، از اساتید رشته و دانش آموخته گان دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد شاغل در انواع کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی نظر خواهی شد. ۶۶ نفر مدرس، ۱۰۹ کارشناس، و ۶۲ کارشناس ارشد به پرسش نامه ها پاسخ دادند. آنان ضمن اظهار نظر درباره برنامه های کنونی، دیدگاه خود را درباره برنامه مطلوب بازگو کردند. یافته های پژوهش شامل پیشنهادهایی برای دگرگون ساختن محتوای برخی دروس، گنجاندن دروس نو در برنامه های درسی، و دگرگونی روش های تدریس و شیوه های ارزیابی علمی است. بر این اساس پیشنهاد شده است گروه های آموزشی با دگرگونی هایی از این دست، مهارت های لازم را برای پذیرش وظایف حرفه ای در دانش آموخته گان تقویت کنند.

میرزاییگی و همکارانش (۱۳۸۸) در پژوهشی ضرورت وجود برنامه آموزشی تخصصی در کارشناسی ارشد پرستاری از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشکده های پرستاری و مامایی ایران، را بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان داد، ۷۶/۶ درصد شرکت کنندگان معتقد به عدم کارایی دانش آموختگان دوره کارشناسی ارشد پرستاری در محیط های بالینی بودند و ۹۲/۷ دهم درصد آنان ارائه دوره های تخصصی بالینی در مقطع کارشناسی ارشد را ضروری می دانستند. از دیدگاه این افراد، دلایل ایجاد این دوره های تخصصی به ترتیب اولویت شامل: ارتقای کیفیت خدمات، نیاز روزافزون جامعه به تخصصی عمل کردن حرفه پزشکی، ایجاد جایگاه شغلی مناسب برای پرستاران و کاهش هزینه های ارائه خدمات بهداشتی و درمانی بود. محققان چنین نتیجه گرفتند که دانش آموختگان کارشناسی ارشد در بالینی کارایی لازم را ندارند که ضرورت بازنگری دوره های آموزشی مقطع کارشناسی ارشد را ایجاد می کند و انجام مطالعات وسیع تر برای ارزیابی برنامه های آموزشی توصیه می شود.

در بررسی پیشینه پژوهش در کشورهای دیگر، پژوهشی که دقیقاً مطابق با عنوان پژوهش حاضر باشد، یافت نشد ولی پژوهش هایی دیده شد که دوره های تحصیلات تکمیلی و یا مسائل مربوط به آن را مورد مطالعه قرار داده بودند. لی هی^۱ و همکارانش (۲۰۱۰)، لزوم تخصصی شدن رشته

آن ها سه یا چهار سال پس از فارغ التحصیلی موفق به ورود به کارشناسی ارشد شده اند و حدود ۱۷ درصد پس از ۷ سال یا بیشتر پذیرفته شده اند. ۱۹/۶ درصد پذیرفته شدگان در هیچ رشته ای سابقه قهرمانی نداشتند. ۲۱/۲ درصد دانشجویان پسر در رشته فوتبال سابقه قهرمانی داشتند. پس از فوتبال، پسران در رشته های والیبال، دو و میدانی و دختران در والیبال، شنا و بسکتبال دارای سوابق قهرمانی بودند. البته سطح قهرمانی ۲۹/۵ درصد از کل دانشجویان در حد استان، ۱۲/۲ درصد در سطح ملی و فقط ۴/۹ درصد در سطح بین المللی بود.

بررسی وضعیت آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در کشور سابقه چندانی ندارد و تا به حال پژوهشی در این خصوص انجام نشده است. با این حال در دیگر رشته ها نیز پژوهش هایی به طور پراکنده انجام شده است که شاید بتوان جامع ترین مطالعات انجام شده در این حوزه را، مقالات ارائه شده در همایش «روش های اندازه گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد» دانست که در سال ۱۳۷۷ و به همت سازمان سنجش و آموزش کشور برگزار شد. پورکاظمی (۱۳۷۷)، سابقه آزمون کارشناسی ارشد و اعتبار آن را در برخی رشته های پر شرکت کننده مطالعه کرد. نتایج پژوهش وی نشان داد، نمرات آزمون ورودی دوره کارشناسی و دوره کارشناسی ارشد، همبستگی خوبی با معدل کتبی دوره متوسطه دارد؛ اما معدل دوره کارشناسی دانشگاه های مختلف در هر رشته، همبستگی معناداری با دیگر معدل ها ندارد. بنابراین معدل دوره کارشناسی نمی تواند ملاک مطمئنی برای ورود به دوره کارشناسی ارشد باشد. به علاوه، یافته مهم این پژوهش آن بود که اعضای هیئت علمی قوی در هر دانشگاه عاملی مهم در موفقیت داوطلبان آزمون ورودی کارشناسی ارشد است. همچنین، بارزی (۱۳۷۷) با بررسی سئوالات آزمون کارشناسی ارشد فیزیک معتقد است سئوالات این رشته فقط به دروس پایه شاخه نظری اتکا دارد و از سئوالات تجربی و محاسباتی خبری نیست. اگرچه دانشگاه های مجری برگزاری مقاطع تحصیلی رشته فیزیک در گرایش های مختلف دانشجویی پذیرند، ولی در آزمون ورودی از مواد درسی این گرایش ها هیچ سئوالی دیده نمی شود.

داورپناه (۱۳۸۳)، تناسب سئوالات درک و تجزیه و تحلیل مطالب کتابداری آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی را با دروس تخصصی دوره کارشناسی این رشته بررسی کرد و دیدگاههای اعضای هیئت علمی گروه های آموزشی کتابداری و اطلاع رسانی سراسر کشور درباره شیوه برگزاری آزمون، مواد امتحانی و تناسب سئوالات آزمون کارشناسی ارشد را نیز مورد توجه قرار داد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که: ۱) بین سئوالات تخصصی طرح شده در آزمون کارشناسی ارشد و واحدهای درسی دوره کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع رسانی، تناسبی

در مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی بپردازند. همچنین، انگیزه ها، دلایل و نقاط مثبت و منفی حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی نیز بررسی شد.

روش شناسی تحقیق

این پژوهش توصیفی (از نوع پیمایشی) بود که به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری پژوهش اساتید دانشکده ها و گروه های تربیت بدنی دانشگاه های تهران در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ بودند که تعداد آنها برابر با حدود ۱۱۰ نفر برآورد شد. نمونه آماری پژوهش ۷۰ نفر از اساتید دانشگاه های تهران، تربیت مدرس، تربیت معلم، علامه طباطبایی و شهید بهشتی بودند که روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. در نهایت و پس از جمع آوری پرسشنامه ها، تجزیه و تحلیل آماری پژوهش بر روی ۴۶ پرسشنامه انجام شد.

ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که با توجه به اهداف اختصاصی پژوهش تنظیم شده و ضمن بررسی انگیزه ها و دلایل ادامه تحصیل در رشته تربیت بدنی؛ میزان تاثیر، نقاط مثبت و منفی و کیفیت حضور دانشجویان دارای مدرک کارشناسی غیر تربیت بدنی را نیز از دیدگاه اساتید این رشته ارزیابی می کرد. برای بررسی روایی پرسشنامه از نظرات اساتید و خبرگان استفاده شد و با اعمال اصلاحات و نظرات ایشان، روایی پرسشنامه تایید گردید. همچنین، برای ارزیابی اعتبار درونی پرسشنامه، در یک مطالعه آزمایشی تعدادی از پرسشنامه ها بین اساتید دانشکده های تربیت بدنی دانشگاه های اصفهان و ارومیه توزیع شد و سپس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ اعتبار پرسشنامه برابر با ۰/۸۷ به دست آمد که میزان مورد قبولی برای تایید پرسشنامه است.

تجزیه و تحلیل داده ها با نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۵ و با استفاده از آزمون های آماری فریدمن و تحلیل عاملی انجام شد. همچنین، برای ترسیم جداول و نمودارها از نرم افزار EXCEL نسخه ۲۰۰۷ استفاده شد.

یافته های تحقیق

برخی ویژگی های جمعیت شناختی اساتید در جدول شماره ۱ آورده شده است. لازم به ذکر است حدود ۹۰ درصد افراد نمونه را اساتید مرد (۴۵ نفر) تشکیل داده بودند. میانگین سن اساتید $47/07 \pm N/98$ ، و میانگین سابقه تدریس ایشان در دانشگاه ها حدود ۱۷ سال بود. همچنین، بیشتر اساتید دارای مرتبه استادیاری و دارای گرایش تحصیلی مدیریت و برنامه ریزی در ورزش بودند.

های دانشگاهی را بررسی کردند. راشتون و مور (۲۰۱۰)، در پژوهش خود به تعیین اولویت های پژوهشی در دوره های تحصیلات تکمیلی فیزیوتراپی و در سطح بین المللی، جهت شناسایی کمبودها و افزایش فرصت های توسعه و پیشرفت پرداختند. آنها با استفاده از تکنیک دلفی در چندین مرحله اقدام به شناسایی و ارزیابی اولویت های پژوهشی بر اساس اهمیت و امکان سنجی عناوین پرداختند و در مرحله اول ۲۳ موضوع، در مرحله دوم ۱۴ موضوع را در اولویت پژوهش برای دوره های تحصیلات تکمیلی رشته فیزیوتراپی قرار دادند.

در پژوهش فیلیپس^۲ (۲۰۰۹)، با عنوان « تخصصی شدن دوره های تحصیلات تکمیلی در رشته فیزیوتراپی ورزشی » این مسئله که باید بر جنبه های آموزش تجربی یا دانشگاهی تاکید داشت، بررسی شد و در نهایت چنین نتیجه گیری شد که باید هم اطلاعات و آموزش های دانشگاهی و هم تجارب آزمایشگاهی و عملی را برای توسعه این رشته مورد حمایت و پشتیبانی قرار داد (۱۳). تویوتا^۳ (۲۰۰۹) نیز، توسعه زیرشاخه های مختلف آموزش علوم پزشکی را در رشته جراحی اعصاب بررسی کرده و نتیجه گرفت که تخصصی شدن رشت های مختلف علوم امری است که در پاسخ به پیشرفت سریع فناوری و رشد چشمگیر دانش اتفاق می افتد. بنابراین، لازم است تغییراتی در دوره های تحصیلات تکمیلی در آموزش رشته جراحی اعصاب متناسب با رشد و توسعه دانش و فناوری، صورت گیرد تا آموزش ها به سطح بهینه و حرفه ای خود نزدیک تر شود.

چر و همکارانش^۴ (۲۰۰۸)، امتحانات کلینیکی مبتنی بر اهداف (OSCE) را به عنوان یک روش موثر در ارزیابی توانمندی های کلینیکی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره های تخصصی) پزشکی مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد، امتحانات کلینیکی مبتنی بر اهداف یک روش ارزیابی نسبی و امکان پذیر برای سنجش اثربخشی برنامه های آموزشی در دوره های تخصصی و تکمیلی پزشکی است. تجزیه و تحلیل کیفی یافته ها نیز متجر به طراحی برنامه هایی جهت بهبود آموزش های تخصصی پزشکی در دوره های تحصیلات تکمیلی شد.

بنابراین، از آنجایی که تاکنون پژوهشی درباره ارزیابی کیفیت حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی صورت نگرفته بود، محققان برآن شدند تا دلایل انتخاب رشته تربیت بدنی از طرف دانشجویان غیر تربیت بدنی را از دیدگاه اساتید این رشته بررسی کرده و همچنین به بررسی دلایل انتخاب گرایش های تحصیلی

1-Rushton, A. & Moore, A.

2- Phillips, N.

3- Toyota, B. D.

4- Jer, C. T.

5- Objective Structured Clinical Examination

جدول (۱) ویژگی های جمعیت شناختی اساتید

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
۱	۲/۲	مربی
۲۴	۵۲/۲	استادیار
۱۸	۳۹/۱	دانشیار
۳	۶/۵	استاد
۱۶	۳۴/۸	مدیریت و برنامه ریزی در ورزش
۱۰	۲۱/۷	رفتار حرکتی
۱۳	۲۸/۳	فیزیولوژی ورزش
۶	۱۳	آسیب شناسی و حرکات اصلاحی
۱	۲/۲	بیومکانیک ورزشی

میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نظرات اساتید در خصوص کارشناسی ارشد تربیت بدنی در جدول شماره ۳ و نیز تاثیر حضور آنان در رشته تربیت بدنی و مسائل مربوط به آن در جدول شماره ۴ آمده است. جدول شماره ۲، انگیزه دانشجویان غیر تربیت بدنی از حضور در دوره

جدول (۲) انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی در دانشجویان کارشناسی ارشد از دیدگاه اساتید

انحراف	میانگین	حداکثر	حداقل	انگیزه (N=۴۶)
۰/۹۱۶	۳/۷۰	۵	۱	علاقه مندی به گرایش مورد نظر
۰/۸۵۱	۳/۸۳	۵	۲	بازار کار بهتر گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش ها
۰/۸۴۹	۳/۳۵	۵	۲	توصیه دوستان درباره یک گرایش خاص
۱/۰۴۷	۳/۵۷	۵	۱	توصیه اساتید درباره یک گرایش خاص
۱/۱۹۴	۳/۶۷	۵	۱	علاقه مندی به یک استاد خاص
۱/۱۱	۳/۵۴	۵	۱	علاقه مندی به یک دانشگاه یا شهر خاص
۰/۹۴	۳/۷۰	۵	۲	انتخاب بر اساس رتبه های به دست آمده در کنکور

جدول (۳) انگیزه دانشجویان غیر تربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد تربیت بدنی از دیدگاه اساتید

انحراف	میانگین	حداکثر	حداقل	انگیزه (N=۴۶)
۰/۸۰۱	۳/۲۶	۴	۲	جذابیت های رشته تربیت بدنی و علاقه مندی
۰/۹۳۳	۳/۴۱	۵	۲	بازار کار بهتر این رشته نسبت به رشته قبلی
۱/۲۲۲	۳/۲۰	۵	۱	داشتن سوابق ورزشی و قهرمانی
۰/۹۶۵	۳/۹۶	۵	۲	سهولت قبولی در آزمون رشته تربیت بدنی نسبت به رشته قبلی
۰/۶۹۸	۳/۱۵	۴	۲	انتخاب بر اساس توصیه دوستان و نزدیکان
۰/۹۰	۳/۸۹	۵	۲	سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا نسبت به رشته قبلی
۰/۹۴	۳/۷۰	۵	۲	انتخاب بر اساس رتبه های به دست آمده در کنکور

جدول (۴) تاثیر و دلایل حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در رشته تربیت بدنی از دیدگاه اساتید

انحراف	میانگین	حداکثر	حداقل	انگیزه (N=۴۶)
۱/۲۱۵	۳/۱۱	۵	۱	پیشرفت بیشتر رشته تربیت بدنی با حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی
۰/۸۵۶	۳/۶۱	۵	۲	دانشجویان غیر تربیت بدنی اغلب فاقد سابقه ورزشی و قهرمانی اند
۱/۲۷۶	۳/۱۳	۵	۱	دانشجویان غیر تربیت بدنی از لحاظ عملی ضعیف ترند
۰/۷۱۲	۳/۹۳	۵	۲	دانشجویان غیر تربیت بدنی از لحاظ نظری دانشجویانی کوشا و مستعد هستند
۱/۰۴۷	۳/۷۲	۵	۱	حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی به دلیل شرایط فعلی آزمون کارشناسی ارشد
۱/۰۱۸	۳/۱۷	۵	۱	عدم وجود شرایط برابر با وضعیت فعلی آزمون کارشناسی ارشد
۱/۱۶۴	۳/۶۱	۵	۱	لزوم برنامه ریزی و بازنگری در شرایط و مواد آزمون کارشناسی ارشد
۰/۷۲۲	۴/۵۲	۵	۳	ضرورت گذراندن واحدهای پیش نیاز نظری برای دانشجویان غیر تربیت بدنی
۰/۵۴۴	۴/۷۲	۵	۳	ضرورت گذراندن واحدهای پیش نیاز عملی برای دانشجویان غیر تربیت بدنی

برای بررسی نظرات اساتید در خصوص دلایل انتخاب گرایش، انگیزه ها و تربیت بدنی از آزمون تحلیل عاملی و در سطح معناداری ۹۵ درصد استفاده کیفیت حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی، در مقطع کارشناسی ارشد شد که نتایج آن در جداول ۵ تا ۷ آورده شده است.

جدول (۵) تحلیل عاملی انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی در دانشجویان کارشناسی ارشد

Component		انگیزه
۲	۱	
	۰/۸۳۳	علاقه مندی به یک استاد خاص
	۰/۸۲۰	علاقه مندی به گرایش مورد نظر
	۰/۸۱۵	توصیه اساتید درباره یک گرایش خاص
	۰/۵۷۱	علاقه مندی به یک دانشگاه یا شهر خاص
	۰/۵۲۹	بازار کار بهتر گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش ها
۰/۷۳۹		انتخاب بر اساس رتبه های به دست آمده در کنکور
-۰/۵۲۹		توصیه دوستان درباره یک گرایش خاص

جدول (۶) تحلیل عاملی انگیزه دانشجویان غیر تربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد تربیت بدنی

Component		انگیزه
۲	۱	
	۰/۹۰۴	سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا نسبت به رشته قبلی
	۰/۸۸۵	سهولت قبولی در آزمون رشته تربیت بدنی نسبت به رشته قبلی
	۰/۶۶۰	انتخاب بر اساس توصیه دوستان و نزدیکان
۰/۷۹۶		جذابیت های رشته تربیت بدنی و علاقه مندی
۰/۷۵۴		داشتن سوابق ورزشی و قهرمانی
-۰/۶۹۴		بازار کار بهتر این رشته نسبت به رشته قبلی
-۰/۵۲۹		توصیه دوستان درباره یک گرایش خاص

جدول (۵) تحلیل عاملی انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی در دانشجویان کارشناسی ارشد

Component			انگیزه
۳	۲	۱	
		۰/۹۱۸	ضرورت گذراندن واحدهای پیش نیاز نظری برای دانشجویان غیر تربیت بدنی
		۰/۸۶۶	ضرورت گذراندن واحدهای پیش نیاز عملی برای دانشجویان غیر تربیت بدنی
		۰/۷۵۵	دانشجویان غیر تربیت بدنی اغلب فاقد سابقه ورزشی و قهرمانی اند
		-۰/۷۵۱	پیشرفت بیشتر رشته تربیت بدنی با حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی
		۰/۶۶۴	دانشجویان غیر تربیت بدنی از لحاظ عملی ضعیف ترند
		۰/۵۴۸	لزوم برنامه ریزی و بازنگری در شرایط و مواد آزمون کارشناسی ارشد
	۰/۸۸۸		عدم وجود شرایط برابر با وضعیت فعلی آزمون کارشناسی ارشد
	۰/۶۸۳		حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی به دلیل شرایط فعلی آزمون کارشناسی ارشد
			دانشجویان غیر تربیت بدنی از لحاظ نظری دانشجویانی کوشا و مستعد هستند
		-۰/۹۱۹	

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام این پژوهش، بررسی دلایل انتخاب گرایش های تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی، بررسی دلایل انتخاب رشته تربیت بدنی از طرف دانشجویان غیر تربیت بدنی و همچنین، انگیزه ها، دلایل و تاثیر حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی بود. با توجه به نتایج تحلیل عاملی در جدول شماره ۵، و در تحلیل انگیزه های انتخاب گرایش تحصیلی در بین دانشجویان دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی، می توان چنین بیان کرد که علاقه مندی به گرایش مورد نظر و هم چنین علاقه مندی به یک استاد خاص می تواند از جمله مهمترین انگیزه های انتخاب گرایش تحصیلی در دوره کارشناسی ارشد، از نظر اساتید باشد. با عنایت به اینکه دانشجویان در طول دوره کارشناسی و یا هنگام انتخاب گرایش معمولاً از نظرات اساتید بهره می گیرند، طبیعی است که اولاً به اساتیدی مراجعه می کنند که از نظر علمی، اخلاقی و شخصیتی تعلق خاطر بیشتری به آنها دارند و ثانیاً نظرات این دسته از اساتید برای آنها ارجحیت بالایی خواهد داشت.

همچنین، با توجه به داده های جدول فوق و بر اساس نظرات اساتید این رشته، توصیه های اساتید نیز از جمله عوامل موثر بر انتخاب دانشجویان است. علاقه مندی به یک دانشگاه یا شهر خاص و همچنین توجه به بازار کار رشته تحصیلی مورد نظر از دیگر عواملی هستند که بر انتخاب دانشجویان تاثیر گذارند. بر اساس نظر اساتید، توصیه های دوستان و یا توجه به رتبه های به دست آمده در کنکور، نقش چندانی در انتخاب دانشجویان ایفا نمی کنند و قابل چشم پوشی و اغماض هستند.

تحلیل عاملی انگیزه های دانشجویان غیر تربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در جدول شماره ۶، نشان می دهد از دیدگاه اساتید، سهولت قبولی در آزمون رشته تربیت بدنی و نیز سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا، از جمله مهمترین عوامل موثر در تغییر رشته

دانشجویان غیر تربیت بدنی و انتخاب رشته تربیت بدنی برای ادامه تحصیل بوده است. بر همین اساس، توجه به توصیه های دوستان و نزدیکان در مرتبه بعد قرار دارد. از دیدگاه اساتید رشته تربیت بدنی، جذابیت رشته تربیت بدنی، داشتن سوابق ورزشی و قهرمانی و یا بازار کار بهتر این رشته، نقش چندانی در انتخاب رشته تربیت بدنی برای ادامه تحصیل این دسته از دانشجویان نداشته است.

با توجه به نتایج تحلیل عاملی در جدول شماره ۷، و در تحلیل دیدگاه اساتید رشته تربیت بدنی درباره تاثیر حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در این رشته، آنچه بیش از همه موارد مورد توافق و تاکید اساتید بوده است، ضرورت گذراندن واحدهای پیش نیاز نظری و عملی برای این دسته از دانشجویان است. همچنین از دیدگاه اساتید، اغلب دانشجویان غیر تربیت بدنی فاقد سوابق ورزشی و قهرمانی بوده و از نظر توانایی عملی ضعیف هستند ولی با اینحال حضور آنان را در رشته تربیت بدنی موجب پیشرفت بیشتر این رشته می دانند. نظر به اینکه بیشتر دانشجویان دارای مدرک کارشناسی غیر تربیت بدنی، فاقد سوابق ورزشی و قهرمانی بوده و از نظر توانایی عملی نیز در وضعیت مطلوبی قرار ندارند، طبق دیدگاه اساتید و صاحب نظران این رشته، توصیه می شود این دسته از دانشجویان حتماً برخی از واحدهای نظری و به خصوص واحدهایی عملی را بگذرانند. چرا که در نهایت این دانشجویان به عنوان کارشناس ارشد تربیت بدنی وارد جامعه شده و زینبده چنین عنوانی نیست که از نظر دانش و مهارت ورزشی (به خصوص ورزش های پایه مانند شنا) دارای ضعف و کاستی باشند.

با توجه به جدول شماره ۷، به دلیل حضور بی رویه و نسبتاً چشمگیری که دانشجویان غیر تربیت بدنی در سال های اخیر داشته اند، و طبق دیدگاه اساتید و دانشجویان این رشته؛ برگزاری آزمون کارشناسی ارشد با شرایط فعلی یکی از دلایل این حضور است و بنابراین لزوم برنامه ریزی و بازنگری در شرایط و مواد آزمون کارشناسی ارشد احساس می شود. نتایج این پژوهش

13. Phillips, N. (2009), Postgraduate specialisation in sports physiotherapy – Academic or clinical expertise? *Physical Therapy in Sport*, 10, p83.
14. Toyota, B. D. (2005), The impact of subspecialisation on postgraduate medical education in neurosurgery. *Surgical Neurology* 64: 383-391.
15. Jer, C.T., Keh, M. L., Kun, T. L., Jo-Chu, Y., Jeng, H. Y. (2005), Evaluation of the effectiveness of postgraduate general medicine training by Objective structured clinical examination - pilot study and reflection on the experiences of Kaohsiung medical University hospital. *Kaohsiung J Med Sci*, 24:627-633.

با نتایج پژوهش های هادوی (۱۳۷۵)، داورپناه (۱۳۸۳)، باقری (۱۳۸۴) و میرزابیگی (۱۳۸۸) همخوانی داشته و یافته های آنها را تایید می کند. در نهایت، توصیه می شود دست اندرکاران و برنامه ریزان امر با بررسی تمامی جوانب و ارزیابی شرایط موجود بهترین راه حل ممکن را برای بهبود و اصلاح وضعیت موجود طراحی و تدوین کنند و شرایط را به نحوی به پیش ببرند که مصالح رشته تربیت بدنی به بهترین نحو ممکن لحاظ شده و شایسته ترین افراد از طریق آزمون کارشناسی ارشد، انتخاب شوند. همچنین با توجه به نتایج موجود، ضرورت انجام پژوهشی در زمینه بررسی و تحلیل شرایط آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی، لازم به نظر می رسد.

منابع

۱. راهنمای دانشگاه تربیت معلم، (۱۳۷۵)، معاونت اداری و مالی دانشگاه، ص: ۹-۱۱
۲. راهنمای دانشکده ورزش. (۱۳۵۴)، انتشارات مدرسه عالی ورزش، ص: ۱-۴.
۳. تندنویس، فریدون. (۱۳۸۰)، ویژگی های فردی، سوابق تحصیلی، ورزشی و شغلی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی، نشریه حرکت، شماره ۷، ص: ۵-۱۳.
۴. هادوی، فریده، (۱۳۷۵)، بررسی وضعیت جسمانی و قابلیت حرکتی داوطلبان ورود به دوره کارشناسی تربیت بدنی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران
۵. تندنویس، فریدون. (۱۳۷۹)، مطالعه توصیفی سوابق تحصیلی و ورزشی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور. نشریه حرکت، شماره ۵، ص: ۳۸-۲۵.
۶. پورکاظمی، محمدحسین. (۱۳۷۷)، سابقه آزمون کارشناسی ارشد و اعتبار آن، همایش روش های اندازه گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد، مجموعه مقالات ارائه شده در دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ص ۳۶ - ۹.
۷. بارزی، مهدی. (۱۳۷۷)، بررسی آزمون کارشناسی ارشد فیزیک، همایش روش های اندازه گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد، مجموعه مقالات ارائه شده در دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ص ۱۱۶ - ۱۰۹.
۸. داورپناه، محمد رضا. (۱۳۸۳)، آسیب شناسی سوالات آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی. فصلنامه کتاب، شماره ۵۷، بهار ۱۳۸۳، ص ۱۳-۲۴.
۹. باقری، منصوره (۱۳۸۴)، ضرورت بازنگری در برنامه ی آموزش کتاب داری و اطلاع رسانی در دانشگاه های ایران (دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد)، فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی، سال اول، شماره ۳-۲، ص ۵۷.
۱۰. میرزابیگی، غضنفر؛ سنجرى، مهناز؛ سالمى، صدیقه؛ بابایی، فائزه؛ خردمند، مطهره. (۱۳۸۸)، ضرورت وجود برنامه آموزشی تخصصی در کارشناسی ارشد پرستاری از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشکده های پرستاری و مامایی ایران، مجله آموزش در علوم پزشکی، شماره پیاپی ۲۳، ص ۲۶۳-۲۷۱.
11. Leahey, E., Keith, B., Crockett, J. (2010), Specialization and promotion in an academic discipline. *Research in Social Stratification and Mobility*, 28(2):135-155.
12. Rushton, A., Moore, A. (2010), International identification of research priorities for postgraduate theses in musculoskeletal physiotherapy using a modified Delphi technique. *Manual Therapy* 15: 142-148.